

ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

«Δημιουργία κουλτούρας
μηδενικής ανοχής στην τάξη»

ΤΟ ΘΕΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Δρ Χαρά Α. Δημητρίου

Εγγεγραμμένη Σχολική Ψυχολόγος (#230)

Διδάκτωρ Κλινικής Ψυχολογίας (#542)

Ορισμός

«Ένα άτομο εκφοβίζεται όταν εκτίθεται, **επανελημμένα** και με την πάροδο του χρόνου, σε **αρνητικές ενέργειες** από την πλευρά ενός ή περισσότερων άλλων προσώπων. Αρνητική ενέργεια είναι όταν ένα άτομο προκαλεί **σκόπιμα τραυματισμό ή δυσφορία** σε ένα άλλο άτομο, μέσω σωματικής επαφής, με λόγια ή με άλλους τρόπους»

(Olweus, 1978)

«Ο εκφοβισμός αρχίζει ήδη από την Α' ή Β' τάξη. Μέχρι την Ε ή τη Στ' τάξη, ο εκφοβισμός είναι ήδη καθιερωμένος, είναι κάτι σαν Επίσημο»

(Μαθήτρια, 11 χρονών)

«Μου φωνάζουν - χθες και προχθές, και σήμερα! Υπάρχουν παιδιά που θέλουν να φαίνονται «κουλ» μπροστά στους άλλους»

(Μαθήτρια, 11 χρονών)

«Μπορείς να δεχτείς εκφοβισμό για το χρώμα του δέρματος και των μαλλιών σου, για τα ρούχα που φοράς ή ότι δεν έχεις τόσα πολλά χρήματα»

(Μαθητής, 15 χρονών)

Τι είδους υποστήριξη μπορούν να προσφέρουν οι «μεγάλοι»;

«Εκείνο που έχει πραγματική αξία είναι οι καθηγητές να ενδιαφέρονται... Θα έπρεπε να ενδιαφέρονται!»

(Μαθητής, 15 χρονών)

«Οι δάσκαλοι χρειάζεται να μιλούν περισσότερο με τους μαθητές για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη τους. Οι μαθητές μπορεί να ζητήσουν μαζί βοήθεια από κάποιον δάσκαλο»

(Μαθήτρια, 10 χρονών)

«Θα συμβούλευα τους μεγάλους να πάρουν το θέμα στα σοβαρά. Μερικές φορές παραβλέπουν το θέμα, όταν στην πραγματικότητα είναι πολύ σοβαρό»

(Μαθήτρια, 14 χρονών)

«Οι μεγάλοι χρειάζεται να βλέπουν περισσότερο και πιο γρήγορα»

(Μαθητής, 13 χρονών)

«Να ρωτούν συχνά πώς είμαστε και πώς τα πάμε»

(Μαθητής, 10 χρονών)

«Οι καθηγητές χρειάζεται να το δηλώσουν ξεκάθαρα όταν κάτι δεν πάει καλά. Είναι πιο δύσκολο να το κάνουν στις πιο μεγάλες τάξεις.»

(Μαθητής, 15 χρονών)

Τι χρειάζεται για να νιώθω ασφάλεια στο σχολείο;

«Μερικές φορές δεν τολμάς να μιλήσεις στους δασκάλους, ας μας μιλήσουν εκείνοι πρώτοι»

(Μαθητής, 10 χρονών)

«Στο σχολείο μας είναι ένας μαθητής που προσέχει τι γίνεται μέσα και έξω από το σχολείο για όλα τα περιστατικά! Αυτό είναι πολύ βοηθητικό!»

(Μαθήτρια, 10 χρονών)

«Δεν είναι μόνο το επεισόδιο που έφτασε στα αυτιά των καθηγητών, είναι και άλλα που κανένας δεν τα λέει. Χρειάζεται να συζητάμε συνεχώς για το bullying!»

(Μαθήτρια, 14 χρονών)

«Έχουμε «φιλαράκια» στην αυλή και βοηθάμε ο ένας τον άλλο»

(Μαθητής, 7 χρονών)

«Είναι πολύ σημαντικό να ξέρουν οι δάσκαλοι και ο διευθυντής τι γίνεται στο σχολείο. Χρειάζεται να είναι πιο παρατηρητικοί!»

(Μαθητής, 14 χρονών)

ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ

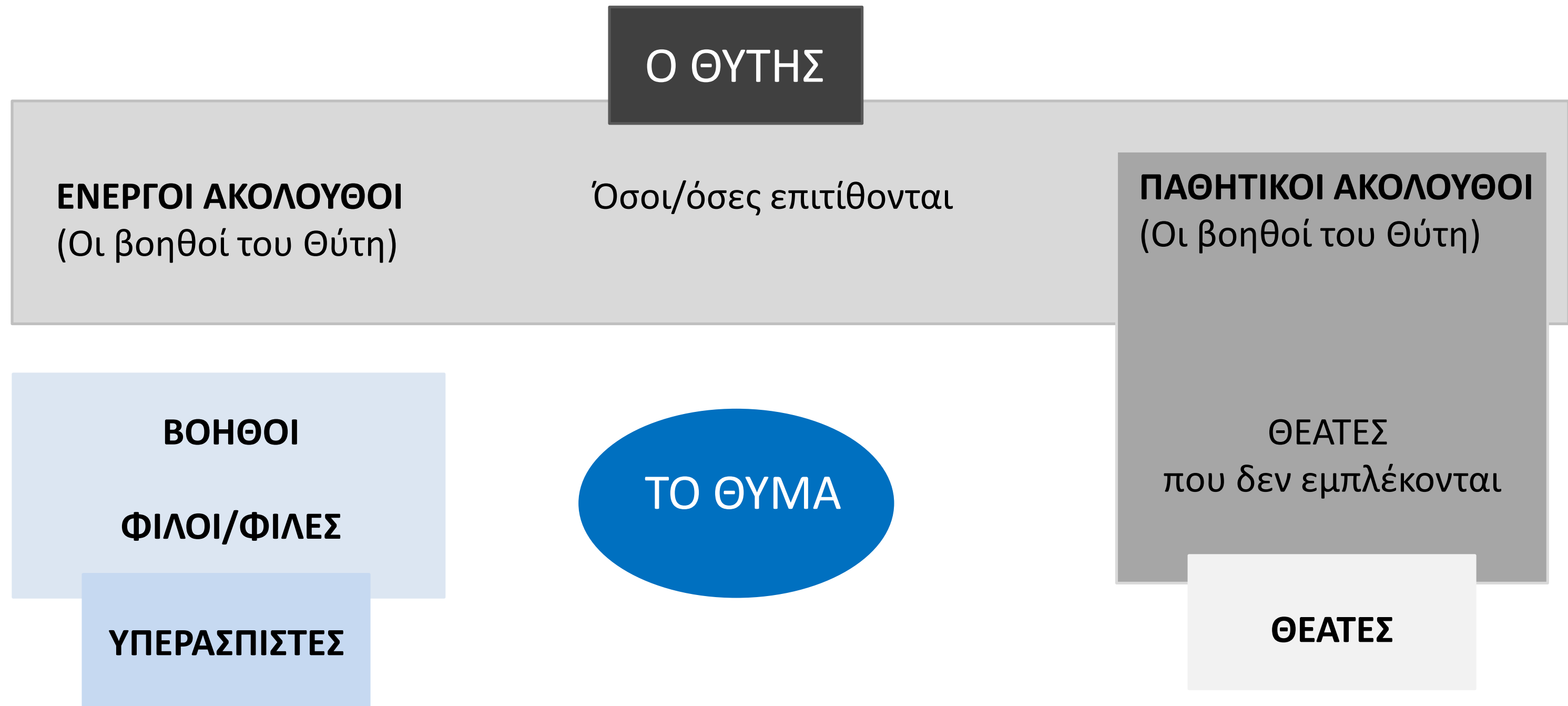
ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΑΝΟΧΗ

Αναφέρεται σε πολιτικές και πρακτικές **σχολικής πειθαρχίας** που επιβάλλουν **προκαθορισμένες συνέπειες** ως απάντηση σε συγκεκριμένους τύπους μη λειτουργικής ή αποτελεσματικής συμπεριφοράς των μαθητών/μαθητριών - ανεξάρτητα από το πλαίσιο ή τη λογική της συμπεριφοράς.

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ορίζοντας το πλαίσιο

Η δημιουργία μιας κοινότητας

Ενεργώς συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

1. **Δείξετε** γνήσιο ενδιαφέρον για τη ζωή των μαθητών/μαθητριών σας
2. **Θέστε** αυστηρά όρια για τη μη αποδεκτή συμπεριφορά στη δική σας τάξη
3. **Χρησιμοποιήστε** με συνέπεια κάποιες επιπτώσεις που θα έχει η εκδήλωση μιας μη επιθυμητής συμπεριφοράς
4. **Λειτουργήστε** σαν θετικά υγιή πρότυπα για τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας

1. Δημιουργία Πλαισίου Συνεργασίας και Αποδοχής

Τι χρειάζεται στο πλαίσιο της τάξης που να δημιουργεί ένα **ασφαλές** και **υποστηρικτικό** περιβάλλον για όλους;

Συζήτηση και διαπραγμάτευση

Πλαίσιο το οποίο διασφαλίζει

- **Ασφάλεια** και **αποδοχή** όλων των απόψεων
- Ο καθένας νιώθει ότι έχει την **ελευθερία** της έκφρασης
- Ο καθένας νιώθει ότι τον **σέβονται**

Ποιες οι προκλήσεις για τον ορισμό αυτού του πλαισίου στην τάξη;

«Η **Κοινωνική Επάρκεια**, δηλαδή η ικανότητά μας να ανταποκριθούμε στις διάφορες *κοινωνικές συνθήκες*, αποτελεί έναν αξιολογικό όρο ο οποίος προκύπτει στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων και αφορά το αν έχουμε καταφέρει να ανταποκριθούμε αποτελεσματικά.

Αυτή η αξιολόγηση μπορεί γίνει από το στενό περιβάλλον του μαθητή/της μαθήτριας, δηλαδή τους γονείς ή τους εκπαιδευτικούς του/της, στη βάση **συγκεκριμένων κριτηρίων** (π.χ., Αριθμός συγκεκριμένων λειτουργικών συμπεριφορών που έχουν εκδηλωθεί σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο) ή σε σύγκριση με έναν τυπικό πληθυσμό.»

(Gresham, 1986)

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΟΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ;

- Έλλειψη γνώσεων
- Έλλειψη εξάσκησης σε λειτουργικές συμπεριφορές
- Έλλειψη υποδείξεων
- Έλλειψη ενίσχυσης
- Παρουσία προβληματικών συμπεριφορών

ΤΥΠΟΙ ΕΛΛΕΙΨΕΩΝ

- Δυνατότητα κατάκτησης δεξιοτήτων
Ένας μαθητής μπορεί να μην έχει αναπτύξει τη συγκεκριμένη δεξιότητα ή να μην ξέρει πώς να τη χρησιμοποιήσει
- Εκδήλωση κατάλληλης συμπεριφοράς
Παρουσιάζει τη συμπεριφορά αλλά όχι με τόση συστηματικότητα
- Προβληματικές συμπεριφορές
Μια προβληματική συμπεριφορά παρεμβαίνει στην εκδήλωση της λειτουργικής συμπεριφοράς

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ!

- Οι κοινωνικές δεξιότητες μαθαίνονται
- Οι ελλείψεις μπορεί να αφορούν την απόκτηση των δεξιοτήτων ή την εκδήλωσή τους
- Περιλαμβάνουν λεκτικές και μη λεκτικές συμπεριφορές
- Απαιτούν τόσο την έναρξη της εκδήλωσης της συμπεριφοράς αλλά και μια ανταπόκριση
- Είναι αλληλεπιδραστικές
- Εξαρτώνται σημαντικά από το περιβάλλον
- Όλες οι ελλείψεις μπορούν να αναγνωριστούν και να τύχουν διαχείρισης

«Το σχολείο είναι μια μικρογραφία της κοινωνίας, κατά συνέπεια είναι το κατάλληλο πλαίσιο για την εκπαίδευση των μαθητών/μαθητριών σε κοινωνικές δεξιότητες.»

Είναι εκπληκτικά μεγάλο το χρονικό διάστημα που περνούν τα παιδιά στο σχολείο για να μην εκμεταλλευτούμε μια τέτοια ευκαιρία.»

Frank M. Gresham

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

- Δεξιότητες διαπροσωπικών σχέσεων
- Αυτό-διαχείρισης
- Συνεργασίας
- Προσαρμογής στις παρεχόμενες οδηγίες
- Ακαδημαϊκές δεξιότητες
- Ηθικής συμπεριφοράς

2. Ευαισθητοποίηση σε θέματα εκφοβισμού

Ευαισθητοποίηση και ενίσχυση της
ενσυναίσθησης.

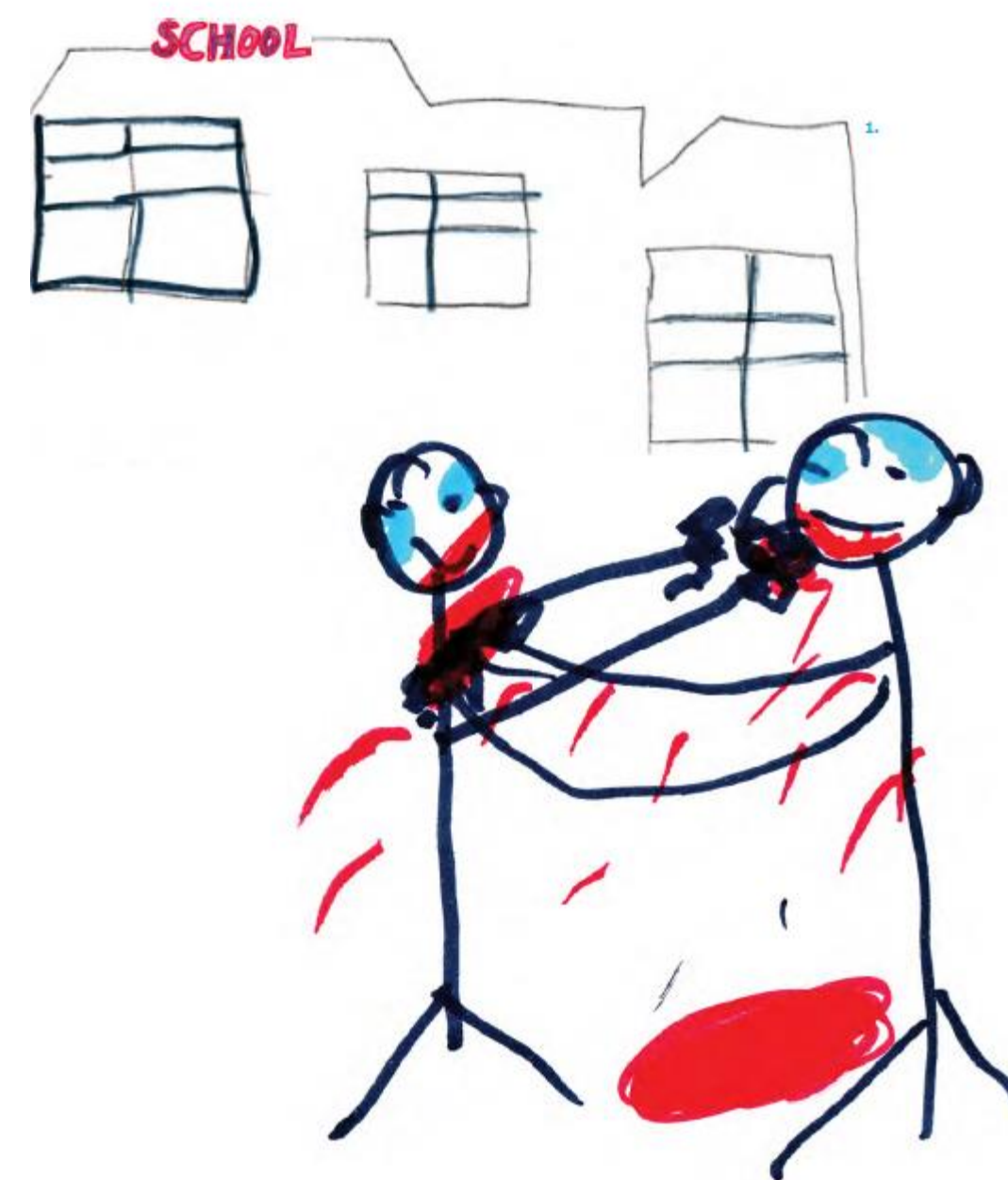
Κατανόηση συναισθηματικού
αντίκτυπου των λέξεων.

Να βιώσουν τη δύναμη των λέξεων.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΟΥΝ

- Έγκαιρη αναγνώριση του φαινομένου που δεν περιορίζεται στη σωματική βία
- Προσεκτική παρατήρηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μαθητών/μαθητριών
- Διατηρήστε τη δυναμική της ομάδας στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος σας
- Διαχείριση του φαινομένου της φυσιολογιοποίησης

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

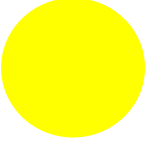

- Συχνά απουσιάζει από το σχολείο ή έρχεται αργότερα
- Έχει δυσκολίες με τις σχολικές εργασίες και σημαντική πτώση των βαθμών του/της
- Είναι συχνά μόνος/μόνη και αποκλείεται από τους άλλους μαθητές/άλλες μαθήτριες από ομαδικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων
- Επιλέγεται τελευταίος/τελευταία σε ομαδικά παιχνίδια
- Αποσύρεται, εμφανίζεται αναστατωμένος/αναστατωμένη, δυστυχισμένος/δυστυχισμένη, αγχωμένος/αγχωμένη, δακρυσμένος/δακρυσμένη, στεναχωρημένος/στεναχωρημένη, ή ανήμπορος/ανήμπορη
- Παρουσιάζει απροσδόκητη αλλαγή διάθεσης (π.χ., είναι ήσυχος, κακόκεφος, αποτραβηγμένος)
- Γίνεται ιδιαίτερα νευρικός/νευρική, όταν πρέπει να μιλήσει μπροστά σε όλη την τάξη
- Εμφανίζεται με ανεξήγητους μώλωπες ή άλλους τραυματισμούς, σκισμένα ή κατεστραμμένα ρούχα ή αντικείμενα
- Συχνά παραμένει κοντά σε έναν ενήλικα ή και τελικά δυσκολεύεται να απομακρυνθεί
- Αρνείται να πει τι συμβαίνει

3. Αυτογνωσία, Αυτοπροστασία, Αυτοπεποίθηση

Ενίσχυση Αυτογνωσίας και διερεύνησης των απόψεων όλων των εμπλεκομένων σχετικά με την ασφάλεια και την ευημερία στο σχολείο.

Αυτογνωσία, Αυτοπροστασία, Αυτοπεποίθηση

- Πράσινο - Τι πρέπει να κάνουν οι άλλοι (μαθητές/μαθήτριες και εκπαιδευτικοί) ώστε να νιώθω καλά και ασφαλής στην τάξη/ σχολείο, στις σχέσεις μου μαζί τους;
- Κίτρινο - Τι με κάνει να αισθάνομαι άσχημα και αναστατωμένος/αναστατωμένη στις σχέσεις μου με τους άλλους στην τάξη/σχολείο;
- Πορτοκαλί - Τι βρίσκω πραγματικά πολύ κακό, προσβλητικό και επιβλαβές στις σχέσεις μου με τους άλλους στην τάξη/σχολείο;
- Κόκκινο - Τι θεωρώ ότι είναι το χειρότερο στις σχέσεις με τους άλλους στην τάξη/σχολείο;

ΘΕΤΟΝΤΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ

- **Ανεπίσημες συζητήσεις** με τον θύτη με στόχο την αναγνώριση των δυσκολιών και των αναγκών, και την καθοδήγηση προς την αλλαγή της συμπεριφοράς
- **Η προσέγγιση της μη επίρριψης ευθυνών.** Αυτό απαιτεί τη σύγκληση ομάδων μαθητών/μαθητριών που περιλαμβάνουν τους υποτιθέμενους θύτες και παιδιά με κοινωνική επιρροή. Περιγράφεται αντικειμενικά η κατάσταση και η ομάδα αφήνεται να βρει μια υπεύθυνη λύση.
- **Η προσέγγιση της κοινής φροντίδας.** Ο εκπαιδευτικός μοιράζεται τους προβληματισμούς του σχετικά με το θύμα με μια ομάδα μαθητών/μαθητριών με στόχο να ενισχύσει την πρωτοβουλία τους να δράσουν προστατευτικά και με θετικό τρόπο στην αλληλεπίδραση μαζί του.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

Μηδενική Ανοχή και το Πλαίσιο της τάξης

Δρ Χαρά Α. Δημητρίου

demetriou.chara@gmail.com

